

Հատը 40 փարայ է, եւ կը գտնուի մասնա-
որայէն Պահճե-Գարու ջրավաճառ. եւ գրավա-
ճառ Պօղոս եւ Յակոբ աղայից խանութները :

Խմբագրության վերաբերեալ որ եւ ե գիր
ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ա. Ալանանեան Կ. Պոլիս
Պալլոգ-Քաղաք Նաթիյէ խան վերի յարկ քիւ 16 :

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Arménien Pountch
—16 Nafié-Han, Balouk-Pazar 16—
CONSTANTINOPLE

1892 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1

խշատակարանն ընենդի և որոնե.

ցի . և ոչ գտի լիակատար . յիշատակարանի կոնդակըն , թեպէս գտա ծայրատ կիսատ , և ոչ ինքդոյ իմոյ . վասն որոյ հարձեալ զծերադոյնսն թէ քահանայից . և թէ աշխարականացն . ստուգիւ և վկայութեամբ նոր ի նորոյ շարադրեցի . թէ որպէս կամ զխարդ եկեալ են . հայք ի թէրիւտաղ և թէ Կէրիպոյ որպէս պատմէ Առաքել պատմագիրք . . . վասն որոյ ի նոյն եկեալ ժամանակէն . ըսկաւ և բերեալ մինչ իմ ժամանակս հասուցի . թէ քանի առաջնորդ եկ-

Իսկ է և որքան կացեր են . և որպէսաբար է զնաց . նոյն ժամանակին . և մանուսանդ . թէ զինչ է պատճառն . Ս. Թորոս Անւան օծելն . ղժամատունն : Զպատուիկ ես Յովհաննէս վարդապետս հաւագեալ ի մի ժողով և արձագրեցի ի կոնդակոյն այսմիկ , որ յամ յամէ հանդիսաւոր աւուրց յատեանն կարգան : և հանգստեան չաբականիս յիշատակեն : զստանիքն և զգլխորդ մատենին : »

Ղիճակիս նախորդ առաջնորդ Գեր . Տ. Ներսէս Եպիսկոպոս Գէորգեանն՝ իւր պաշտօնավարութեանէն հրաժարելէ ետք՝ զիտնալով կալիպոզարեակ Հայոց նեղ լիճակն , իւրառաջնորդական երկամեայ իրաւունքն՝ իւր 40 ոսկի՝ երկու տարի առաջ շնորհած էր ի նպաստ

ներկեցիս երկսեռ վարժարանաց .
ա՜հա վերջերս ալ մեր Ս. Եկեղեցւոյն
վրայ ունեցած իբր 8 ոսկի առնե-
լիքին պարտամուրհակը Ս. Երու-
ստղէմէ վանքին Աւագ Թարգման
վարդապետին ձեռօք ղրկած է
առ մեր Արժ. Տ. Խորէն քահանայ,
որ ըստ երկխոսադիտական պար-
տաւորութեան՝ փութացաւ մե-
ծաւ գովութեամբ և գոհու-
թեամբ յեկեղեցւոյ ծանուցանել
զայդ ժողովրդասիրական շնորհ
ի հարկէ առաջի ժողովրդեան բա-
րե օրինակ հանդիսացնելով այդ
պատկառելի շնորհատուն , որ
յիբաւի ո՛չ միայն աշխարհակա-
նաց կրնայ յորդորական լինիլ
այլ և եկեղեցականաց իսկ , յո-
րոց բազումք առաւել Մամնայն
պաշտպանողք են , քան թէ Եհո-
վան պաշտօղք : Յիշեալ վորձա-
ռու եպիսկոպոսն իբր երկոտասան
տարիներ Թրակիական Աթոռոյն
վերայ լռին գործելէ և ժողո-
վրդային հնաւանդ տրովք գոհ
լինելով և իբր հօտապետ բարե-
գութ սիրուելով՝ իւր օրերն ան-
փառունակ և սակաւապէտ կենօք
անցունելէ ետք հրաժարեցաւ ,
թէ Են Իւր հովուութեան վերջին
թեմամասակները « իբր Մարգարէ Ի
գաւառի կամ Ի քաղաքի իւրում »
փութ հայրենակցաց ոմանց ժայլոհ
վարմանց ենթակայացաւ տիեզե-
րական ա՛յն մեծ մարդոց պէս
ոյց հալածմունք կամ հրաժար-

մուտք ծնած են ապա փառքեր և պատկերներ... Մինչ անցեալ օր մեր երաժշտի Շնորհալույս ոսկեղինիկ Ընդհանրականը կը թղթատէի, հանգիպեցայ առ ժպիտ հոգի ուղղեալ հետագայ խելացի խօսքն... «Ծանրի և զայս, զի զիս թէն ամենայն լեզուք գովեցին յայն բարի» որ ոչ է առ իս, հորոց հնչումը վարկանիմ, և եթէ պարսաւէ ոք և դատի յայն ինչ որ ի մտաց իւր ինչ ոչ դատիմ, ոչ փոյթ ինչ ստեղծմ. իսկ եթէ յորոց ունիմ և առէ ոք, ոչ վասն ասեղնի՝ այլ վասն ունեւորն վշտանամ ք : Տես երես 213 : Նորին Սրբազնութիւնը Ս. Յակոբեանց վանուց մէջ առանձնացած է, յորմէ հետէ մեկնած է Ռոտտովոյէ : Թէն ինչպէս որ փռնը կը գրէր 2-3 շաբաթ առաջ Պոլսէ անդր գրուած է առաջնորդութեան արժանաւոր եպիսկոպոսներ կամ վարդապետներ գտնել, այլ թէ՛ անդ և թէ՛ այլուր ընդուն ընդուն ներսններ եթէ կան թաղուն, կը հրաժարին՝ կարծեմ՝ դուրսէ դուրս երթալով պաշտօն ստանձնելու հանգէպ ժողովրդային անկերպարան վիճակին : Հետեւաբար կընտրեն անշուք նստիլ իրարու ստուերս վաճականութեան և ի խոնար խորշ վանուց : Թէն չեղեցանք մեր շաւղէն, այլ և այնպէս չեմք մոռնար աստ յաւելուլ նաև թէ՛ տեղէն յերուսաղէմ՝ առ այդ Գեր. Եպիսկոպոս պաշտօնապէս շնորհակալութեան գիր ուղղեցաւ այսօր սակս յիշեալ հայրական շնորհին : 2908

ԱՅԳԱՅԻՆ ԼՈՒԿՆԵՐ

Նար-Պէյ Տ. Խորէն Սրբեպիսկոպոսի համար՝ երկու շաբաթ յառաջ մայրաքաղաքի եկեղեցեաց մէջ կարդացուած և ի գաւառս զրկուած պատրիարքական կոնդակէն մէկ մէկ օրինակ ալ այս շաբթու զրկուեցաւ ի Մարսիլիա, Փարիզ, Մանչեսթըր, Ռուսիոյ առ Պուլլարիա՝ եկեղեցեաց մէջ ի լուր ժողովրդեան կարգալու համար :

— Ծանուցած էինք նախորդ թերթով թէ խառն ժողովն ընդունելի չհամարելով Արթ. Արշալուրին Տ. Յովհաննէս վարդապետի անձնական տկարութեան պատճառաւ յառաջնորդութենէ երզնկայի հրաժարին, որոնց երկրորդ անգամ գրել առ Նորին Արժանապատուութիւն և յորդորել որ առանց պատճառանաւ ըստանձնէ այդ պաշտօնն : Ըստ այսմ գրուած ինքելով առ Արթ. Արշալուրին, պատասխանած է թէ քանի որ ազգային վարչութիւնը չընդունի հրաժարականն, և կըստիպէ երթալ յերզնկա ի պաշտօն առաջնորդութեան, ինքն ալ կը հարկադրի զիջանիլ, բայց կը խնդրէ որ թոյլ տրուի ուղևորիլ անդր յառաջիկայ աշնան, և մինչև նոյն տարին ի Կ. Պոլսի դարմանել անձն ըստ բժշկական հրաշանդաց, որոց մին է ի մօտոյ երթալ շերմուկներն :

— Պատրիարքարանը առ առաջնորդական տեղապահ Տրապիզոնի յղեց Տրապիզոնի թեմի եղող թրիպոլի գիւղաքաղաքի ազգայնոց մէկ հանրագիրն, որով ծանրապէս կը դանդաղան տեղւոյն քահանայ Հովնական Տ. Գրիգորի դէմ, ծանուցանելով թէ

սափրութենէ ի քահանայութիւն ձեռնադրուած է Պաթալի եկեղեցւոյ վերայ, և անտի իւր զեղծմանց պատճառաւ վտարուած և ապա ի Թրիպոլի եկած հաստատուած է : Թէ՛ բազում ժամանակէ հետէ ծայրագոյն անկարգութեանց մէջ կը գտնուի և անուղղայ կը մնայ : և թէ՛ իբրև խոտովանութիւն իրեն յայտնեալ առանին գաղանիքներ յերևան կը հանէ, եկեղեցւոյ մէջ այլանդակ հայհոյութեամբ կը վշտացունէ եկեղեցական պաշտօնեաներն ու ժողովուրդն, եկեղեցւոյ օրինաց և կանոնաց հակառակ պատկերներ կը ձևացունէ, և եկեղեցական սուրբ նշխարն գինեւանց մէջ կը բաժնէ՝ ինքն ալ չարաչար արքայազնի մէջ գտնուելով : Տրապիզոնի առաջնորդական տեղապահ անշուք քննութիւն պիտի բանայ հանրագրին սոյն ծանր պարունակութեան դէմ, և եթէ ստոյգ են ոչ թէ բոլոր ամբաստանութիւնք, այլ միայն մին, թրիպոլիէ անյապաղ պիտի հանէ այդ քահանայն, և միանգամայն պիտի տնօրինէ արժանաւոր պատրիարք :

— Աղթամարայ Ամեն. Տ. Խաչատուր Կաթողիկոսն գրած է ի Պատրիարքարան թէ՛ Աղթամարայ թեմաբնից քահանայէն Սալուեան բազում ժամանակէ հետէ թողւով օրինաւոր ամուսինն, ի Կ. Պոլսի կը գտնուի, և ամէն յորդորանաց ու ազգաբարութեանց հակառակ բնաւ չինտմեր զնա : հետեւաբար պարտ է հարկադրել զՍալուեան որ կամ վերադառնայ առ օրինաւոր ամուսինն և կամ ամաթոյակ մը յատկացունէ նորա համար : Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն դատական խորհրդոյ անօրինութեան յանձնած է Ս. Կաթողիկոսին այս գիրն : Կը յիշեմք թէ յիշեալ մականուամբ անձ մը 1884 ին թողուով օրինաւոր ամուսինն, իբր թէ պատկուեցաւ ուրիշ կնոջ մը հետ բողոքական քաղաքի մը ձեռքը : սակայն բողոքականաց վարչական ժողովն ի մանալով քարոզչին այս հակաքրիստոնէական գործն, իբրև չեղեալ համարեց, զբարոյղին դատապարտեց, և մեր Պատրիարքարանի հաղորդեց բրած տնօրինութիւններն :

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն երեքշաբթի Բարձր. մեծ Եպարքոսին հետ տեսակցեցաւ ինչ ինչ խնդրոց համար, և այսօր կամ երկուշաբթի ալ կայսերական պալատը կըրթայ :

— Կրօնական և Գաղաքական ժողովը սովորական նիստերն ըրին այս շաբթու :

— Պատրիարքարանն իմանալով որ Տէրունեան Տ. Մարգարիտ վարդապետ իւր պաշտօնավայր Բաղէշէն ելած է և ի Թիւրքիոյ կը գտնուի արդ, գրեւ է առ նա՝ վրով լալ վերադառնալ անդր :

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ընդ ըստ ազգաբարութեան դատական և կրօնական գործոց նախարարութեան՝ կը պատուիրէ թաղական խորհրդոց, պատուաստել տալ անպատուաստ աշակերտներն, որպէս զի գերծ մնան ծաղկախոտէ :

— Գրիգոր Սերկեկի զեղծ ի Կ. Պոլսի պանդխտեալ ազգայնոց խնդրագրոյն վերայ՝ Կրօնական ժողովն յետ քննութեան արժան

դատած է նոյն գրիգոր եկեղեցւոյ համար քահանայ ձեռնադրել բընիկ Սերկեկիցի տիրացու Մանասն, և Ամեն. Ս. Պատրիարքն գրած է առ Գեր. Տ. Տիմոթէոս Ս. Եպիսկոպոս Սափրչեան՝ կատարել որոշեալ ձեռնադրութիւնն :

— Մօտերս Կ. Պոլսի կուգայ Արթ. Տ. Գեորգ վարդապետ Երէցեան, որ երկու տարիէ հետէ Ռուսիոյ և Պուլլարիոյ կողմերը կը շրջագայի իբրև նախարարի դիմաց Նրուսաղիմայ Աթոռոյ և իբրև այցելու հովիւ ի դիմաց կեդրոնական վարչութեան Կ. Պոլսոյ, և երկու շաբաթ յառաջ Առաջնորդ կարգեցաւ Ռուսիոյ և Պուլլարիոյ համար : Արթ. Երէցեան ի հարկէ իւր երկամեայ այցելութեան տեղեկագիրը պիտի մատուցանէ ազգային վարչութեան, ծանօթութիւններ տալով Ռուսիոյ և Պուլլարիոյ Հայոց վիճակին և պիտոյի վերայ, և միջոցներ պիտի առաջարկէ՝ նոցա մէջ հայկական կրօնքն, լեզուն ու հաստատութիւններն անկողուսա պահելու համար : Արթ. Երէցեան Ազգին և եկեղեցւոյն մեծ ծառայութիւն մատուցած է, եթէ երկամեայ այցելութեանն ատեն փոյթ տարած և յաջողած է Պուլլարիոյ և մանաւանդ Ռուսիոյ զանազան կողմերն բնակեալ ազգայնոց մէջ ազգային կրօնի և լեզուի սէրն վերարժարել, և կործանարար նորութիւններէ և օտարամոլութենէ խորշոցունել :

— Դպրոցատէր Տիկնայց Ընկերութեան ի նպաստ պարահան, քէն, ինչպէս ծանուցած էինք կանխաւ, անցեալ շաբաթ գիշեր տեղի ունեցաւ, և 4-500 լիրայի չափ զուտ հասոյթ գոյացաւ : Միացեալ Ընկերութեանց ի նպաստ պարահանքէն ալ՝ ամսոյս 13 ին շաբաթ գիշեր :

— Աֆիօն-Գարահիսարի ազգայնոց երեւելիներէն Մանուշեան Յովհաննէս աղա նախորդ ամսոյ 16 ին կնքեց մահկանացուն՝ 80 տարեկան, և եկեղեցւոյ բակին մէջ ամփոփեցաւ մարմինն : Հանգուցեալն արժանի էր այս պատուոյ, վասն զի ի կենդանութեանն, բաց ի բազում բարեգործութեանց, կտակած է եկեղեցւոյն համար 500 լիրա, երկու քարուկի կալուած՝ 1000 լիրա արժէքով՝ հասոյթն աղքատ տղայոց կրթութեան յատկացունելու պայմանաւ, և 40 լիրա՝ վարժարանին նոր կալուածն եղող բաղնիքաց, և 300 լիրա ալ՝ աղքատաց և այլ բարեպաշտական գործոց համար :

— Շատ մեծ գոհութեամբ կը հրատարակեմք թէ՛ իւր ողորմախիղճեամբ համբաւաւոր աղանդաւոր Միքայէլ Էֆէնտի Գալիքեան, Ծննդեան տօնի առթիւ մէկ մէկ ձեռք նոր զգեստ ընծալեց Գուլագափուրի դրսի վարժարանի 33 աշակերտաց և աշակերտուհեաց :

— Ի Փարիզ հաստատեալ ոսկերիչ Պ. Ռաֆայէլ Մարկոսեան մէկ մեծ և երկու վտրը 2-3 նրուիներ է Սամաթիոյ եկեղեցւոյ :

— Հաճութեամբ կը հրատարակեմք թէ՛ Հաղարեան վախճանեալ Կարապետ Էֆէնտիի դուստր աղնուստիայ օրիորդ Եւայի հետ Փանոսեան Մեծ. Աղեքսանդր է-

Ֆէնտիի նշանախօսութեան առանին հանգէսն կատարուեցաւ անցեալ կիրակէ ի Գատը գիւղ, և նախորդ ամսոյ 13 ին ի Լոնտոն կատարուեցաւ Մանչեսթըրի պատուարժան տղգայիներէ Փափաղեան Մեծ. Միհրան Էֆէնտիի ընդառնապալլ օրիորդ Է. Աղանուրի ամուսնութեան հանգէսն, կնքահայրութեամբ Կիւմուշեան Մեծ. Արքահամ Էֆէնտիի :

— Անցեալ կիրակէ գիշեր Գարթալի եկեղեցիէն գոյոցուեր են սկիւն, խաչ և այլ անօթք՝ ընդամենն 3100 տրամ արծաթ :

— Ռուսիոյ կայսրը Մոսկուայի կայսերական համալսարանի իրաւաբանական ուսուցիչ Ներսէսեան Պ. Ներսէսի, և Երևանի նա. հանգալան դատարանի անդամ Երզնկեանց Պ. Աւետիքի շնորհեր է Պետական Խորհրդականի աստիճան, որով Գերազանցութիւն տիրոջն և տոհմային ազնուականութիւն կրտսեանն :

— Էջմիածնէ Տ. Գրիգորիոս եպիսկոպոս Աղուանեան, Տ. Եփրեմ վարդապետ Սուքիասեանց և Պ. Յովհաննէս Սաղաթիլեան Տիգրիս գիւղեր են՝ Կուր գետի ցաւայի արկածին քննութեան համար : Ի Տիգրիս և ի շրջակայս հանդանակութիւնը կը շարունակուին կարօտ արկածելոց ի նպաստ : Էջմիածնի Սինոդի անդամներէն Տ. Արիստակէս եպիսկոպոս Սեդրակեան ալ մասնակցեր է 100 լիրայի նուիրելով Ըստ պաշտօնական ծանօթութեան 33 է զոհերուն թիւն, 7-ը Տիգրիսեցի, և մնացեալը՝ գաւառացի : Տիգրիսի առաջնորդ Տ. Մամբրէ եպիսկոպոս ալ 500 լիրայի նուիրեր է : Շատ կողմեր հանգանակութիւն բացուած ինքելով կը մակաբերուի թէ մեծագումար դրամ պիտի գոյանայ :

— Խարբերդէ Յունուար 17 թուով առ մեղ ուղղեալ նամակի մը ամբողջ հրատարակութիւնն յաջորդ թերթի թողուլ՝ այս անգամ կը փութամբ հրատարակել նոյն նամակին հետեւեալ մասն, և յատկապէս Պատրիարքարանի ու շաղկապութիւնը կը հրաւիրեմք :

Առաւիկ
« Յաւուլ կիմանամք թէ՛ բողոքականաց քարոզիչ Մ. Պարնըմ, « առ ի չոյէ Հայ քարոզիչ և հովուի, ի գիւղորայս Խարբերդի « Հայ Լուսաւորչականաց եկեղեցեաց մէջ քարոզ կը խօսի, և կը « համարձակի հերքել Հայկական « Առաքելական Սուրբ եկեղեցւոյ « ի վաղնուց ժամանակաց ընդու « նաւ և մինչև ցարդ նոյն կրօնա « կան ճշմարտութիւններն անդու « փոխ պահած վարդապետութեան « թիւններն : Ոհա այսպէս կը ի « նին անառաջնորդ և անհովիւ « բերայ վիճակներն : »

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒԿՆԵՐ

Երէկ ուրբաթու աղօթից հանգէսէն ետքը, Օգոստ. Սուլթանի ներկայացան մայրաքաղաքի անդադական գործակալատան, գնդապետ Պանտէր գաղղիական համալուծ թնդանօթին հեղինակն, և պարսկական դեսպանն :

— Յունաց Պատրիարքն չորեքշաբթի երեքշաբթի պալատը գնաց առաջին սենեկապետ Հաճի Ալի պէյի հետ տեսակցելու համար : Օգոստ. Սուլթանն իմանալով

Պատրիարքին գալուստն, հաճեցաւ ընդունիլ ի ներկայութեանն, մեծարեց և թանկագին տուէ մը ընծայեց :

— Դատական և կրօնական գործոց պաշտօնատունն՝ Յունաց Սինոդի նորընտիր անդամաց ոմանց դէմ դիմողութիւնները կրկնել է : Այսօր կը լսուի թէ Միտիլիի Մետրապոլիտն հրաժարել է Սինոդի անդամակցութենէ, և ուրիշ երկու Մետրապոլիտք ալ պիտի հրաժարին :

— Մայրաքաղաքի անգղիական նորընտիր դեսպանն որ Մատրիտէ ի Լոնտոն հասած է և պիտի ուղևորէ է ի Կ. Պոլս, ծանրապէս հիւանդացել է :

— Օգոստ. Սուլթանը Գերմանիոյ կայսրուհեոյն որպիսութիւնն հարցուց հեռագրով, իմանալով որ իֆրուէնցայէ հիւանդացած է :

— Դատական պաշտօնեաներէն Սամի պէյի (Ումուրը Հոգու գիւլէ Միտիլի) 4000 զրուշ ամսաթոշակն 5000 ի վերածեցաւ :

— Կառավարութեան բոլոր դաշնակցութեանց հաւաքածոյն խմբադրելու պաշտօն տրուած է յան. նախորդի մը, որոյ նախագահն է Միւնիք պէյ, և անդամք՝ Բ. Գրան իրաւագէտ խորհրդական Կեօշը և Նորատունիեան Էֆէնտիք :

— Հինգշաբթի ի Կրետէ և յԱֆրիկեան Տրիպոլի մէկ մէկ մասն զօրք զրկուեցաւ :

— Ըստ կտակի ի Մալմա վախճանեալ Փափափի անուն յոյն վաճառականի, 2200000 ֆրանք յանձնուել է Գաղղիոյ Պանթալիս, տոկոսն Սէլանիկի յունաց եկեղեցական ու կրթական հաստատութեանց տալու պայմանաւ : Եւմոյի նախարարին պատուիրուել է տալ նախորդ մեծ նպարքոս Գեամիլ փաշայի անվըճար ամաթոյակներն, և Գեամիլ փաշա այս առթիւ շնորհակալութիւն մատուցել է իորին կայսերական վիճախառութեան :

— Անցեալ շաբաթ օր, Բերապի պատմական դատարանէ մէջ դատավարութեան ժամանակ, ռուսական հիւպատոսարանի թարգման (Մ. Մամբեան) ծիւղ սկսել է, և դատարանին անդամներէն Էօմէր Էֆէնտի, որ փոխանորդաբար կը նախագահէր, տեսնելով թարգմանին յիշեցուցեր է անպատշաճ լինելն. սակայն նկատելով որ թարգմանը կարեւորութիւն չտար, ինքն Էօմէր Էֆէնտի դատարանէն դուրս ելը է, և առ դատական նախարար գրուել է այս դէպքն :

— Բերայի քաղաքապետութեան կալուածական տրոց գանձապահ Սէլիմ Սըրրի Էֆ. 851340 զրուշ բաց ունենալուն համար դատի ենթարկեցաւ, և վճռուեցաւ որ Սըրրի Էֆէնտի 3 ամիս բանտարկուի, 6 ամիս պաշտօնազուրկ լինի, և յիշեալ գուճարը վճարին ինքն և երաշխաւորը :

— Ի Պէշիկմաշ հաստատելի Մէքմէպը Սիւսիի (վարժարան քաղաքագիտութեան) համար կայսերական հրամանաւ Եւրոպայէ ուսուցիչ պիտի հրաւիրուին 400 աղան լիրա ամաթոյակաւ :

— Սպարապետութեան դրան մէջ յատկապէս կարգեալ յանձնաժողով մը եւրոպիոյ ժանտարմայից վերաբերեալ կանոնադրութիւնները կը քննէ՝ օսմանեան

